

ПРАГМАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ АНГЛОМОВНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ПРОЗИ

І. І. Могілей, старший викладач кафедри теорії та практики перекладу Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

(Черкаси, Україна)

e-mail: irynamogiley@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3446-4087>

У статті проаналізовано прагматичні трансформації в українських перекладах творів англомовних письменників. Прагматичний ресурс перекладацьких перетворень подано в аспекті визначення загальних особливостей кореляції вираження прагматичної інформації в текстах оригіналу й перекладу.

Установлено, що прагматичні трансформації – важливий стимул збереження інформації, компенсування її втрат. Прагматичні перетворення в перекладах художніх текстів є передусім результатом комплексного дослідження цілісної картини оцінки художнього твору в аспекті досягнення його трансформаційного потенціалу. Прагматичну спрямованість мають насамперед фразеологізми, які в текстах перекладу замінені або нефразеологічною одиницею, або іншим фразеологізмом. Етнокультурна настанова перекладача передбачає врахування фразеологічних масивів кожної з мов із метою балансу впливу. До поширених прагматичних трансформацій належить також утрата або модифікація якоїсь стилістичної фігури, що впливає на образність і виразність тексту перекладу і тим самим визначає його впливовий потенціал. Із прагматичними концептуальними перетвореннями пов'язані заміщення реалій оригінального тексту реаліями мови перекладу, зміна за допомогою мовних засобів різних рівнів способів категоризації світу.

***Ключові слова:** прагматична еквівалентність, прагматичні трансформації, прагматичний ресурс тексту перекладу.*

Актуальність. Перекладацькі перетворення мовних прагматичних феноменів у більшості текстів зазвичай охоплюють різноманітні вияви явищ. Багатогранність цих трансформацій у царині художніх текстів зумовлена складністю мовлення та труднощами інтерпретації в умовах перекладу. Прагматичні перетворення в перекладах таких текстів є передусім результатом комплексного дослідження цілісної картини оцінки художнього твору в аспекті досягнення його трансформаційного потенціалу. Варто зазначити, що прагматичним виявам еквівалентності в галузі художнього перекладу приділено не досить багато уваги, тому саме в їхньому аналізі полягає актуальність нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальновідомі висновки щодо сутності прагматичного потенціалу перекладних текстів викладено в працях Л. С. Бархударова, В. С. Виноградова, В. Н. Комісарова, Л. К. Латишева, Т. Р. Левицької, Я. І. Рецкера, О. Д. Швейцера та ін. На думку О. О. Селіванової, прагматичні трансформації належать до формально-змістових і «передбачають зміну форми та змісту одиниць у тексті з метою збалансування прагматичного впливу перекладу на свого читача» [3, с. 861].

Мета статті – Розглянути й проаналізувати приклади відтворення, модифікації або інтерпретації оригінальних прагматичних складників в українських перекладах англомовних літературних текстів, систематизувати проілюстровані випадки згідно з запропонованою класифікацією прагматичних особливостей установлених текстових фрагментів, дослідити природу ідіостилістичної специфіки перекладів в аспекті осмислення й застосування прагматичних перетворень.

Результати дослідження та їх обговорення. Прагматичний напрям дослідження мови й особливо вивчення перетворень, застосованих із метою збереження прагматичної інформації в перекладних текстах художньої літератури, сфокусовані на їх аналізі в динамічній кореляції з авторським задумом та шляхах його втілення. У художніх перекладах зазвичай увагу приділено прагматично важливим елементам твору, поданню

сюжету в певному ракурсі або з домінуванням акцентів; так само важливими є принципи організації і композиції текстів, функціональний характер ужитих мовних засобів, загальна прагматична й ідіостилістична спрямованість художнього твору, вичерпно інтерпретована засобами й інструментами правильного та адекватного перекладу.

Комунікативні засади такої інтерпретації перебувають під впливом рефлексивної діяльності рецептора та його емоційних реакцій. За визначенням В. Н. Комісарова, здатність тексту створювати подібний комунікативний ефект, викликати в рецептора прагматичне ставлення до того, про що повідомляють, потрібно вважати прагматичним аспектом, прагматичним потенціалом або прагматикою тексту [1, с. 209]. На думку О. О. Селіванової, прагматичний потенціал тексту необхідно розглядати як результат вибору автором змісту та способу мовного вираження повідомлення, тому, відповідно до комунікативного наміру, автор висловлення формує його предметно-логічні й конотативні значення та організує їхні смислові зв'язки: це призводить до того, що «створений текст набуває певного прагматичного потенціалу та забезпечує потрібний комунікативний вплив на реципієнта» [2, с. 318]. Ці й інші міркування сформували новітню класифікацію перекладацьких перетворень із прагматичним компонентом у низці формально-змістових трансформацій, що містять фразеологічні, фігуративні, концептуальні, аксіологічні та мегатекстові трансформації [3, с. 862–865]. Випадки застосування трансформацій із прагматичним компонентом розглянуті на прикладі українських перекладів фрагментів англійських художніх творів літератури XIX–XX ст., зокрема оповідань О. Генрі, драматичних творів О. Вайлда (комедія «Ідеальний чоловік», *An Ideal Husband*), прози Д. Кіза (роману «Квіти для Елджернона», *Flowers for Algernon*).

Прагматична спрямованість фразеологічних одиниць, що, за визначенням О. О. Селіванової, «зберігають в усталеній формі уявлення етносу про світ, культуру, історико-міфологічну інтеріоризацію дійсності та внутрішнього рефлексивного досвіду народу» [4, с. 11], відображена у своєрідних етнокультурних рефлексіях мовців і безперечно має бути взята до уваги під час опрацювання відповідних прагматичних виявів у перекладі, співвіднесених з «еталонами і стереотипами національно-культурного сприйняття й розуміння світу» [4, с. 9]. Попри те, що найкращим засобом відтворення образних фразеологічних одиниць вважають використання відповідних фразеологізмів мовою перекладу, випадки такого збігу в передаванні експресивності англійських виразів є досить нечастими й не можуть не привертати увагу читача, як, до прикладу, у перекладах доробку О. Негребецького, одного з перекладачів драматургії О. Вайлда, зокрема в його перекладі комедії «Ідеальний чоловік»: *Suppose that when I leave the house I drive down to some newspaper office, and give them this scandal and the proofs of it! Think of their loathsome joy, of the delight they would have in **dragging you down, of the mud and mire they would plunge you in*** (3, s. 26) // *Припустимо, що я вийду від вас і поїду прямо в редакцію якоїсь газети і розповім їм про скандал і надам докази. Подумайте про їхній захват, їхню огидну радість, із якою вони **затягнуть вас у bagno, у болото, як вони вас у нього вмочать з головою*** (4, с. 27). У цьому випадку англ. фразеологічні вислови *to drag sb down, потягти силоміць, примусити впасти*, також *to plunge sb into mud (or mire), забруднити, примусити забруднитися, затягти у бруд* отримують влучні українськомовні фразеологічні еквіваленти *затягти у болото, вмочити з головою*. Іноді зміст фразеологізму рідною мовою, наближений до значення англійської одиниці, так само є доречним при перекладі: *I would have lost the love of the one woman in the world I worship, of the only woman who **has ever stirred love within me*** (3, s. 38) // *Я втратив би любов єдиної на світі жінки, яку я обожаю, єдиної жінки, що **запалити кохання в моєму серці*** (4, с. 39), оскільки для англ. *to stir love*, букв. *збудити, збурити, пришвидшити виникнення почуття любові* віднайдено український еквівалентний вислів *запалити кохання в серці*, де наявна яскраво виражена динаміка дії й прагнення. У деяких випадках перекладач умисно не вдається до використання фразеологічних еквівалентів і не виокремлює образну сутність фразеологічного виразу, як це бачимо у фрагменті перекладу роману Д. Кіза «Квіти для

Елджернона» (пер. В. Шовкуна): *I tried to explain, but she insisted that the living element would **make sculpture history*** (1, s. 181) // *Я намагався їй пояснити, але вона наполягала, що живий елемент увійде в історію скульптури* (6, с. 180), адже англ. вислів *to make history*, *робити історію, здійснювати вплив на історичні події, на плин історії* є дещо сильнішим за семантикою від укр. *увійти в історію, бути важливим або цікавим*. Подекуди перекладач використовує український фразеологізм, аналогічний за змістом до англійського, який, утім, ґрунтований на іншому образі: *This terror of being kicked out of the bakery is vague, a fear I don't understand. **Get hold of yourself*** (1, s. 114) // *Страх, який опанував мене, коли мене вигнали з пекарні, це страх неясний, страх, якого я не розумію. – **Візьми себе в руки*** (6, с. 115). За фразеологічним словником, значення вислову *to get hold of oneself* розглядають як *to gain control of, often used reflexively, здійснювати контроль, діяти рефлексивно*, і в перекладі виявляємо значення *взяти себе в руки, тобто опанувати власні емоції, стриматися, заспокоїтися, приборкати власні почуття*. Протилежний прийом, заміну вільної сполуки фразеологізмом, спостерігаємо у фрагменті: *You mustn't **take it so hard*** (*сприймати важко, перейматися, картати себе, за одним із значень to take, миритися, зносити, терпіти*), *Charlie. It has nothing to do with you* (1, s. 113) // *Ти не повинен брати це так близько до серця (ставитися із особливою чутливістю). Воно не має стосунку до тебе* (6, с. 114), або так само у фрагменті іншого твору: *One should always play fairly when one has the **winning cards*** (*виграшні карти, зручна масть*) (3, s. 27) // *Завжди треба грати чесно, коли всі козири у тебе на руках (перемагати, скористатися перевагою)* (4, с. 28). Докладне дослідження прагматичного впливу фразеологізмів, їхніх значень і семантичних перетворень у перекладі є важливим складником інтерпретаційних процесів і досягнення прагматичної еквівалентності.

Наявність у перекладі фігуративних прагматичних трансформацій, що вказують на «втрату або модифікацію певної стилістичної фігури» [3, с. 861], дає змогу на тлі стилістично нейтральних одиниць уживати стилістично марковані елементи, як це простежуємо у фрагменті перекладу роману Д. Кіза, що містить лексичні відповідники зниженого регістру: *In the midst of all the confusion – luggage drifting in and **piling up** all around the lobby, bellboys **hustling** back and forth with their little baggage carts, members who hadn't seen each other in a year, recognizing and greeting each other* (1, s. 148) // *Посеред усього безладу – багажу, який приносили й **навалювали** скрізь по фойє, коридорних, що **снували** туди-сюди зі своїми візками для перевезення валіз, членів товариства, які не бачилися протягом року і тепер упізнавали й вітали одне одного* (6, с. 149). Стилістично нейтральному *to pile up* (*складати купою, купити*) – зі словниковим значенням *to gather or to be gathered in a pile, accumulate, збирати і складати до купи, копичити* в перекладі відповідає маркований відповідник *навалювати*, тобто *безладно, недбало кидати, накладати у великій кількості*. У випадку із лексемою *to hustle*, що маніфестує значення *to move or act energetically and rapidly* (*рухатися рвучко, поспіхом*) запропоновано переклад *снувати* зі значенням *ходити, пересуватися без особливої мети, без визначеного напрямку, нікати*; з огляду на це в останньому прикладі конотація оригінальної лексеми змінюється через відсутність компонента значення *швидко діяти*. Так само частина лексичного значення в оригіналі втрачена у фрагменті перекладу: ***Drifting** and expanding through time and space* (1, s. 274) // *Стаю дедалі більшим і **лечу** крізь час і простір* (6, с. 275), де *drifting* у значенні *moving slowly, especially as a result of outside forces, with no control over direction* (*рухатися повагом, плисти, дрейфувати*) передано лексемою *летіти*, тобто *пересуватися, переміщатися в повітрі*, що демонструє втрату семантичного компонента *повільно, неначе уві сні*.

Концептуальні прагматичні перетворення, за визначенням О. О. Селіванової, полягають «у підміні реалій оригінального тексту реаліями мови перекладу, у зміні за допомогою мовних засобів різних рівнів способів категоризації світу і внутрішнього рефлексивного досвіду» [3, с. 862] і нерідко демонструють «пристосування» оригінальних реалій «до онтології носіїв мови перекладу», як, до прикладу, у фрагменті: *At **luncheon** I*

saw by the glare in his eye that he was going to propose again (3, s. 54) // *За другим сніданком я помітила блиск в його очах і зрозуміла, що він знову зібрався мені освідчуватись* (4, с. 55). Англійська назва традиційного не надто раннього, радше другого сніданку, мовою перекладу звучить як *ленч* або *ланч* і в такій формі є фіксованою в сучасних словниках, так само може мати додаткове пояснення щодо годин прийому їжі тощо. Аналогічно «пристосованими» до українськомовного читача є й назви страв у перекладі оповідання О. Генрі «Короткий триумф Тільді» (*The Brief Debut of Tildy*) (пер. Ю. Іванова). Тут відбулася концептуальна прагматична заміна, застосування якої можна пояснити наближенням перекладу до гастрономічних реалій рідного вжитку: *They writhed in their chairs to gaze around and over the impending form of Tildy, that Aileen's pulchritude might season and make ambrosia of their **bacon and eggs*** (2, s. 82) // *Вони нахилилися, сидючи на стільцях, щоб десь за Тільді побачити Ейлін і щоб її краса обернула їхню **яєчню з салом** на амброзію* (5, с. 66), хоча прийнятним і поширеним словниковим варіантом у сучасній мові є переклад *смажений бекон і яйця*. Інший приклад демонструє такий самий спосіб перекладу: *I should hate that Mr. Nicholson should see it when he comes for his tea and **toast** at ten* (2, s. 83) // *Як мені прикро, що містер Нікольсон побачить це, коли о десятій прийде пити чай з **кексом*** (5, с. 66), адже так само вважають більш поширеним і зрозумілим перекладом *toast* такий варіант як *грінка, грінки*. Вочевидь, подібні модифікації прагматичних елементів надто спрощують рецепцію оригіналу.

Відмову від концептуальних перетворень подекуди супроводжує, до прикладу, використання транскрипції: *An hour later he was back with a **policeman** who told me I couldn't play records that loudly at 4 a.m.* (1, s. 271) // *За годину він прийшов із **полісменом**, який сказав мені, що я не повинен вмикати музику так гучно о четвертій годині ночі* (6, с. 272). Замість більш звичного слова *поліцейський* перекладач залишив реалію оригіналу – *полісмен*. Так само в іншому випадку: *I was touchy when I came into his **office*** (1, s. 271) // *Я був роздратований, коли увійшов до його **офісу*** (6, с. 272) перекладач залишив реалію *офіс* замість *кабінет*. Схожий приклад відмови від перетворення реалії спостерігаємо в перекладі того фрагменту комедії О. Вайлда «Ідеальний чоловік», де згадано лондонську адресу резиденції британських прем'єр-міністрів, вулицю Даунінг-стріт: *I am afraid I can't take him with me to Downing street. It is not the Prime-Minister's day for seeing the unemployed* (3, s. 99) // *На жаль, я не можу його взяти з собою на Даунінг-стріт. Прем'єр-міністр сьогодні не приймає безробітних* (4, с. 100), адже подібні назви здебільшого потребують пояснень або коментарів, які наразі перебувають у лексичному оточенні реалії-власної назви, завдяки згадці про державну особу, мешканця відомої резиденції.

Найпоширенішими прийомами компенсації інформації для читача перекладу та засобами збалансування прагматичного впливу, на думку О. О. Селіванової, є різноманітні коментування й примітки, які вважають мегатекстовими перетвореннями [3, с. 863], оскільки «виведення трансформацій за межі тексту визначає вагому інформаційно-компенсаторну функцію мегатексту» [3, с. 864]. Наприклад, уривки перекладу оповідання О. Генрі «Місто без пригод» (*A Municipal Report*) (пер. Т. Тихонової) містять низку приміток стосовно згаданих у сюжеті власних назв, американських реалій, посилань на сучасні авторів видання тощо: *...they picture the city of **the Golden Gate*** (2, s. 308) // *...так розмальовують місто **Золотих Воріт*** (5, с. 200) (примітка: Golden Gate bridge, міст Золоті Ворота, один із найдовших мостів світу, збудований у 1937 р., велична всесвітньовідома технічна споруда, є оригінальною «візитівкою» міста Сан-Франциско); *...it is a bold and a rash deed to challenge in one sentence history, romance, and **Rand and McNally*** (2, s. 308) // *Зухвало й нерозважливо було б однією фразою кинути виклик історії, романтиці і **видавництву «Ренд і Мак-Неллі»*** (5, с. 200) (примітка: видавництво, яке випускало географічні карти, атласи і путівники); *The management was without reproach, the attention full of exquisite Southern courtesy, the service as slow as the progress of a snail and as good-humoured as **Rip Van Winkle*** (2, s. 308) // *Адміністрація поводитися бездоганно, була уважна, витончено чемна; прислуга повільна, як черепаха, і добродушна, як **Ріп ван***

Вінкль (5, с. 201) (примітка: Ріп ван Вінкль – герой новели Уошінгтона Ірвінга, літературний типаж простакуватого ледаря). Утім трапляються випадки відсутності коментарів у перекладі, що є, на нашу думку, недоцільним, адже культури мов оригіналу та перекладу суттєво різняться, до того ж тексти літературних творів можуть бути обтяжені інформацією іншого типу, як це спостерігаємо в більшості постмодерних текстів. У перекладі вже зазначеного твору Д. Кіза мова літературного персонажа, розумово відсталого молодика, недолуга й важка для сприймання, особливим чином графічно оформлена в тексті оригіналу, до того ж ускладнена деталями прагматичного плану, що лишилися без пояснень або коментарів: *I saw the spilld ink and I was very skared even tho I got my rabbits foot in my rockit* (1, s. 9) // *Я побачив на них розлите чорнило і дуже злякався, хоч я мав у кармані лапку кроля* (6, с. 10). Вочевидь, тут був би доцільним принагідний коментар щодо сакрального значення мертвої кролячої лапи – символічного знака успіху й захисту від небезпеки, що є талісманом у деяких культурах, де його властивості вважають магічними.

Серед мегатекстових прагматичних трансформацій О. О. Селіванова називає ще й «демонстрацію акценту або дефекту мовлення автора чи його героїв» [3, с. 865], що виявлені й у досліджуваних текстах. У перекладі роману Д. Кіза «Квіти для Елджернона» спостерігаємо спробу перекладача компенсувати різницю прагматичних впливів у межах різних фрагментів структури тексту: *She said you got to be pashent Charlie these things take time* (1, s. 25) // *Вона сказала, ти мусиш бути терплячим, Чярлі, такі речі потребують часу* (6, с. 26). Для відтворення неправильного правопису patient – «терплячий» автор вдається до компенсації різниці прагматичних впливів на різних сегментах речення, зберігаючи, крім усього, неправильну пунктуацію оригіналу. У іншому уривку переклад демонструє порушення правопису української літературної мови: *She said she wasnt sure but the operashun was to make it so that when I did werk hard to get smart it woud stick with me and be like it was before when it dint stick so good* (1, s. 24) // *Вона сказала що точно не знає але аперацію було задумано для того шоб я міг стати умним якщо наполегливо працюватиму а без аперації умним стати я не міг би хоч би скільки і як би тяжко працював* (6, с. 25). У перекладі правопис порушено не лише задля особливого відтворення лексем, а й для передавання граматичних структур оригіналу, допоміжних дієслів *would (woud)* і *didn't (dint)*.

Висновки та перспективи дослідження. Прагматичні трансформації як важливий стимул збереження інформації, компенсування її втрат при перекладі постійно використовувані й становлять основу методології застосування перекладацьких перетворень у значній кількості наявних текстів художніх творів, тому перспектива їх аналізування й вивчення є цікавою та необхідною. Розглянуті уривки демонструють спроби сучасної перекладацької практики в царині художніх творів створити й утвердити алгоритми дослідження прагматичного ефекту текстів, зважаючи на їхні ідіостилістичні й сюжетно-композиційні риси.

Список використаної літератури

1. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). Москва : Высшая школа, 1999. 253 с.
2. Селиванова Е. А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации. Киев : Фитосоциоцентр, 2002. 336 с.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Черкаси, 2017. 890 с.
4. Селіванова О. О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти). Київ – Черкаси : Брама, 2004. 276 с.

Список використаних джерел

1. Keyes D. Flowers for Algernon: A Novel. New York : A Harvest Book, 2004. 322 p.
2. Henry O. 100 Selected Stories. Wordsworth Editions Ltd, 1995. 735 p.
3. Wilde O. An Ideal Husband; The Importance of Being Earnest. Kyiv : Znannia, 2014. 222 p.
4. Вайлд О. Ідеальний чоловік; Як важливо бути серйозним. Київ : Знання, 2014. 222 с.
5. Генрі О. Останній листок. Оповідання. Київ : Молодь, 1983. 224 с.
6. Кіз Д. Квіти для Елджернона. Харків : Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2015. 304 с.

References

1. Komissarov, V. N. (1990). *Teoriya perevoda [Theory of translation]*. Moskva : Higher school, 250 (in Russ.).
2. Selivanova, E. A. (2002). *Osnovy lingvisticheskoy teorii teksta i kommunikatsii [Fundamentals of linguistic theory of text and communication]*. Kyiv : Phytosociocenter, 336 (in Russ.).
3. Selivanova, O. O. (2017). *Suchasna linhvistyka: napryamy ta problemy [Modern linguistics: directions and problems]*. Cherkasy, 890 (in Ukr.).
4. Selivanova, O. O. (2004) *Narysy z ukrayinskoyi frazeolohiyi (psykhokohnityvnyy ta etnokulturnyy aspekty) [Essays on Ukrainian phraseology (psychocognitive and ethnocultural aspects)]* Kyiv – Cherkasy: Brama, 276 (in Ukr.).

List of sources used

1. Keyes, D. (2004). *Flowers for Algernon: A Novel*. New York: A Harvest Book, 322 (in Engl.).
2. Henry, O. (1995). *100 Selected Stories*. Wordsworth Editions Ltd, 735 (in Engl.).
3. Wilde, O. (2014). *An Ideal Husband; The Importance of Being Earnest*. Kyiv: Znannia, 222 (in Engl.).
4. Wilde, O. (2014). *Idealnyy cholovik; Yak vazhlyvo buty seryoznym [An Ideal Husband; The Importance of Being Earnest]*. Kyiv: Knowledge, 222 (in Ukr.).
5. Henry, O. (1983). *Ostanniy lystok [Flowers for Algernon]* Kyiv: Youth, 224 (in Ukr.).
6. Keyes, D. (2015). *Kvity dlya Eldzhernona [Flowers for Algernon]*. Kharkiv: Book Club «Family Leisure Club», 304 (in Ukr.).

I. I. MOGILEY. PRAGMATIC TRANSFORMATIONS IN THE UKRAINIAN TRANSLATIONS OF THE CONTEMPORARY ENGLISH PROSE

Summary. Introduction. *Pragmatic aspects in translating any supposed texts mean much for the efficiency of interpreting and reproducing the translated messages both in oral and written translation which generally means applying pragmatic transformations to obtain the functional equivalence of literary texts. Methods of tackling the pragmatic equivalence introduced by Prof. O. Selivanova include textual and pragmatic analyses of the extracts given as well as instances of phraseological, figurative, conceptual and megatextual transformations as means of analyzing the transformed structures and adapting them in the Ukrainian literary contexts. With this effect, the article regards the selected fragments in the aspect of securing the pragmatic information including transformations in translating original phraseological units, in substituting pragmatic categories of concept and figures of speech, or forms of megatextual comments and footnotes. Pragmatic transformations appear as well possible and proficient including finding possible equivalents in phraseology and merging phraseological units, substituting elements of pragmatic meaning and concept type.*

Purpose. *Sense of observing and tackling the phenomenon of pragmatic equivalence in the translated texts and their original counterparts lies in achieving completely eligible literary translations so that they would be perceived as the source work. The article deals with a number of fragments and examples from the 19th– 20th century English and American literature regarded in the pragmatic translation aspect.*

Methods. *The article applies the contrastive methods to establish the differences in form and contents of the two-language comparative analysis, as well as descriptive passages, to fuller explain and provide the illustrative items.*

Results. *Though pragmatic background seems to be rather inconspicuous in terms of general stylistic effect of translating literary texts, its structural role is quite meaningful and brings new or altered senses into the narration. The paper proved pragmatic aspect to be one of the most important for understanding and estimating the imagery of numerous texts under consideration.*

Originality. *The transformation processes are regarded in a new perspective, that of a new approach to the problems of equivalence and adequate translation in the literary context, being supported with modern views on lingual and cognitive phenomena in the evolving communicative activity throughout the global functional and translating practices.*

Conclusion. *Functional and stylistic equivalence is obviously perceived to be achieved through numerous translation devices including pragmatic transformations associated with several types of changes, most of which lie within the inner and contextual meaning of the lexical units and various textual phenomena in imagery of the text.*

Key words: *narration, literary fiction, translation equivalence, pragmatic transformations, phraseologic equivalence, conceptual pragmatic equivalents, megatext, text imagery.*

Надійшла до редакції 16.06.21

Прийнято до друку 05.09.21

PECULIARITIES OF PARAGON NAMES TRANSLATION

*T. V. McGowan, PhD (Philology), Assistant Professor
of the Department of Theory and Practice of Translation
of the Institute of Foreign Languages,
Cherkasy National University named after B. Khmelnytsky
(Cherkasy, Ukraine)*

e-mail: tat.mcgowan@vu.cdu.edu.ua

ORCID: 0000-0003-4836-0622

Paragon names are linguistic means which are culturally charged and reflect the system of values of a definite linguo-cultural community because their primary referents are considered to be prototypes, the best examples of certain qualities and/or actions, which allows paragon names to nominate these qualities and, as a result, to be used to characterize other subjects/objects. The set of paragon names is relatively unique for each culture which creates difficulties of their perception and translation by representatives of different linguo-cultural communities. It is important to find ways of paragon names translation which is the task of this article. The singled out types of paragon names, namely, individual, communal, national, and universal ones, demand different ways of their translation. As a result of the research the following translation models are offered: intact preservation of universal paragon names; preservation of universal paragon names with some additional comments in case of their polysemy; substitution of foreign paragon names (individual, communal, national) by corresponding paragon names from the language the text is translated to; omitting of paragon names unknown to a target culture and their substitution by other lexical means which denote the notion/quality a paragon name nominates.

Key words: *paragon names, linguo-cultural units, lexical gaps, referents, target and source cultures.*

Introduction. The present-day world is characterized by the integration tendency among countries. Globalization causes an acute necessity to conduct linguo-cultural research of linguistic means the results of which can facilitate and insure successful communication in all aspects of human activities. The underlying premise of linguo-cultural studies is the interconnection of language and culture. There is the close integrity of language and culture: culture is understood as what a certain society thinks and how it acts while language is a means of thinking, in such a way the language content is inseparably connected to culture [9, p. 194]; language is that factor which guarantees culture development [9, p. 223]. Moreover, there is a bilateral interdependence of language and culture where language habits partially create cultural reality and cultural values and beliefs partially form language reality [11, p. 232–233]. One of the linguo-cultural study aspects is the research of specific national elements inherent to a lexical system of a certain language and culture among which we find paragon names studies.

The topicality of the study is caused by the necessity to find a way to translate paragon names. Culturally charged paragon names demand certain models of their translation, which allow to reveal their meaning fully and preserve emotional, appraisive, and stylistic colouring.

The purpose of this article is to study linguo-cultural units of American English, namely paragon names, used in the American media discourse in the late 1990s the early 2000s and the problems of finding their corresponding Ukrainian counterparts when translated. Thus, to achieve the goal of the work the following objectives of the research were set: to define what paragon names are; to clarify different classes of paragon names; and to offer the models of their translation.

Methods. The main methods used in the work are qualitative analysis which allows to see what paragon names mean in various contexts, prototype semantics analysis which helps to explain the ability of paragon names to characterize other subjects/objects, and comparative and contrasting analysis which show which models of paragon names translation serve best.